

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet

Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Mika Nordberg

Föredragande

Rättschef

Michaela Slotte

Justerat

Omedelbart

.....
Ärende/Dnr/Exp.

.....
Beslut

Nr 128

Justitieministeriets begäran om yttrande om utredning om utvidgningen av tillämpningsområdet för offentlighetslagen.

ÅLR 2019/5323

571 Rk1a

Landskapsregeringen beslöt avge yttrande enligt **bilaga**.

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
BESLUT	571 Rk1a	2 (2)

Datum	Dnr
4.9.2019	ÅLR 2019/5323

Justitieministeriet

justitieministeriet@om.fi

Hänvisning
VN/4491/2019

Kontaktperson
Michaela Slotte

Ärende
**BEGÄRAN OM YTTRANDE OM UTREDNING OM
UTVIDGNINGEN AV TILLÄMPNINGSOMRÅDET
FÖR OFFENTLIGHETSLAGEN**

Bakgrund

Justitieministeriet har låtit göra en utredning om utvidgningen av tillämpningsområdet för offentlighetslagen. Syftet med utredningen är att kartlägga behovet av att ändra offentlighetslagstiftningen så att insynen ökar i verksamheter som omfattas av den offentliga förvaltningens bestämmanderätt. Man har även utrett hur Sveriges offentlighetslagstiftning i fråga om bolag har tillämpats i praktiken samt hur den inverkat på marknadens konkurrensneutralitet.

Landskapsregeringen konstaterar att betänkandet om 214 sidor utelutande är skrivet på finska och åtföljs av en svenskspråkig sammanfattning som är fyra sidor lång. Ämbetsspråket vid landskapsregeringen är enligt 36 § självstyrelselagen för Åland svenska och rikets myndigheter har enligt 38 § självstyrelselagen för Åland har en skyldighet att kommunicera med landskapsregeringen på svenska.

Justitieministeriet har gett ut anvisningar om Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden (justitieministeriets publikation 8/2012). Enligt anvisningarna gäller följande i fråga om skriftväxlingsspråket och ministeriernas skyldigheter att begära utlåtande av landskapsregeringen.

Lagförslag eller betänkanden som gäller enbart landskapet Åland eller som har särskilt stor betydelse för landskapet publiceras alltid i sin helhet på svenska. Tröskeln för att höra landskapet får inte höjas på artificiell väg för att undkomma översättningsbehovet (justitieombudsmannens beslut 14.4.2011, Dnr 503/4/09). Om endast en del eller delar av lagförslagen är av särskild betydelse för Åland, översätts enligt justitieministeriets anvisningar lagförslagen och motiveringarna åtminstone till nämnda delar och i utlåtandebegäran meddelas att ytterligare information i ärendet ges av handläggaren eller vid ett separat möte mellan ministeriet i fråga och landskapsregeringen.

Eftersom betänkandet i sin helhet inte har översatts till svenska kan landskapsregeringen inte ta ställning till annat än det som framgår av den svenskspråkiga sammanfattningen. Landskapsregeringen utgår dock från att diskussioner förs med landskapsregeringen under den fortsatta beredningen av ärendet till den del Åland berörs.

Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet rörande offentlighetslagen

Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet rörande handlingars offentlighet har varken nämnts i behörighetsförteckningarna i tidigare eller gällande självstyrelselag. År 1973 kom högsta förvaltningsdomstolen (HFD) till slutsatsen att rikets offentlighetslagstiftning inte kunde tillämpas i förhållande till landskapsstyrelsens handlingar.¹ Därefter påbörjades beredningen av en åländsk offentlighetslag. I högsta domstolens (HD) utlåtande över landstingsbeslutet gällande landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet ansågs landstinget ha lagstiftningsbehörighet på det område som reglerades genom landstingsbeslutet. Till stöd för den här slutsatsen hänvisade HD till 10 § om landstingets organisation, 13 § 1 mom. 3 punkten om kommunalförvaltningen, 11 § 2 mom. 20 punkten om rikets s.k. restkompetens, 13 § 1 mom. 21 punkten om landskapets s.k. restkompetens och 18 § om landskapsstyrelsens åligganden i 1951-års självstyrelselag.² Den åländska offentlighetslagen tillämpas således hos landskapets och kommunala myndigheter på Åland. Med myndighet avses landskapets myndigheter, landskapets affärsverk³ samt kommunala och övriga myndigheter till den del de handhar uppgifter inom landskapsförvaltningen och den kommunala självstyrelseförvaltningen jämte till sådan myndighet hörande person som handlar under tjänstemannaansvar.

Behörigheten över landskaps- och kommunalförvaltningen hör till kärnan i landskapets lagstiftningsbehörighet. Förvaltningen inom landskapet och de åländska kommunerna har förändrats sedan självstyrelselagen trädde i kraft. Det har blivit vanligare att landskapet och åländska kommuner bildar bolag och i många fall kan dessa ha omfattande samhällsliga serviceuppgifter. Behovet av insyn kvarstår, oavsett i vilken juridisk form den offentliga verksamheten bedrivs. Landskapsregeringen anser att både rättsliga och praktiska överväganden talar för att frågan om insyn i bolag och andra juridiska personer som landskapet eller kommuner bestämmer över faller inom landskapets behörighetsområde. Självstyrelselagen har redan i annat sammanhang tolkats så att privaträttsliga samfund under vissa omständigheter funktionellt betraktas som delar av den egentliga förvaltningsorganisationen (ÅD-utlåtande 16.7.2014, nr 15/14)".

För tillfället pågår beredningen av en ny offentlighetslag för Åland. I samband detta har det även på Åland utretts hur rätten till insyn i bolag som ägs eller kontrolleras av landskapet och kommunerna kunde utvidgas ytterligare.

1 Beslut 8.11.1973 liggare 4478.

2 Beslut 21.6.1973, nr 1749.

3 Landskapets fastighetsverk hade en skyldighet att tillämpa landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet och förvaltningslagen för landskapet Åland då verket handlade begäran om att få ta del av handlingar. Beslut av biträdande justitiekanslerns ställföreträdare 1.2.2019, OKV/912/1/2018.

Landskapsregeringens synpunkter

Som framgår av resonemanget ovan anser landskapsregeringen att utredningen rör frågor som hör till landskapets behörighet och som kommer att regleras i den kommande åländska offentlighetslagen. Landskapsregeringen är öppen för diskussioner om frågor uppstår som behöver samordnas mellan riket och landskapet. Landskapsregeringen har i övrigt inga synpunkter på betänkandet.

Minister

Mika Nordberg

Rättschef

Michaela Slotte